

Symposium Informatiebeheer in een wereld van data
Kennisplatform Informatiehuishouding Overheden · KIA

• Ontwerpen als een ontwerper

Prof. Matthijs van Dijk

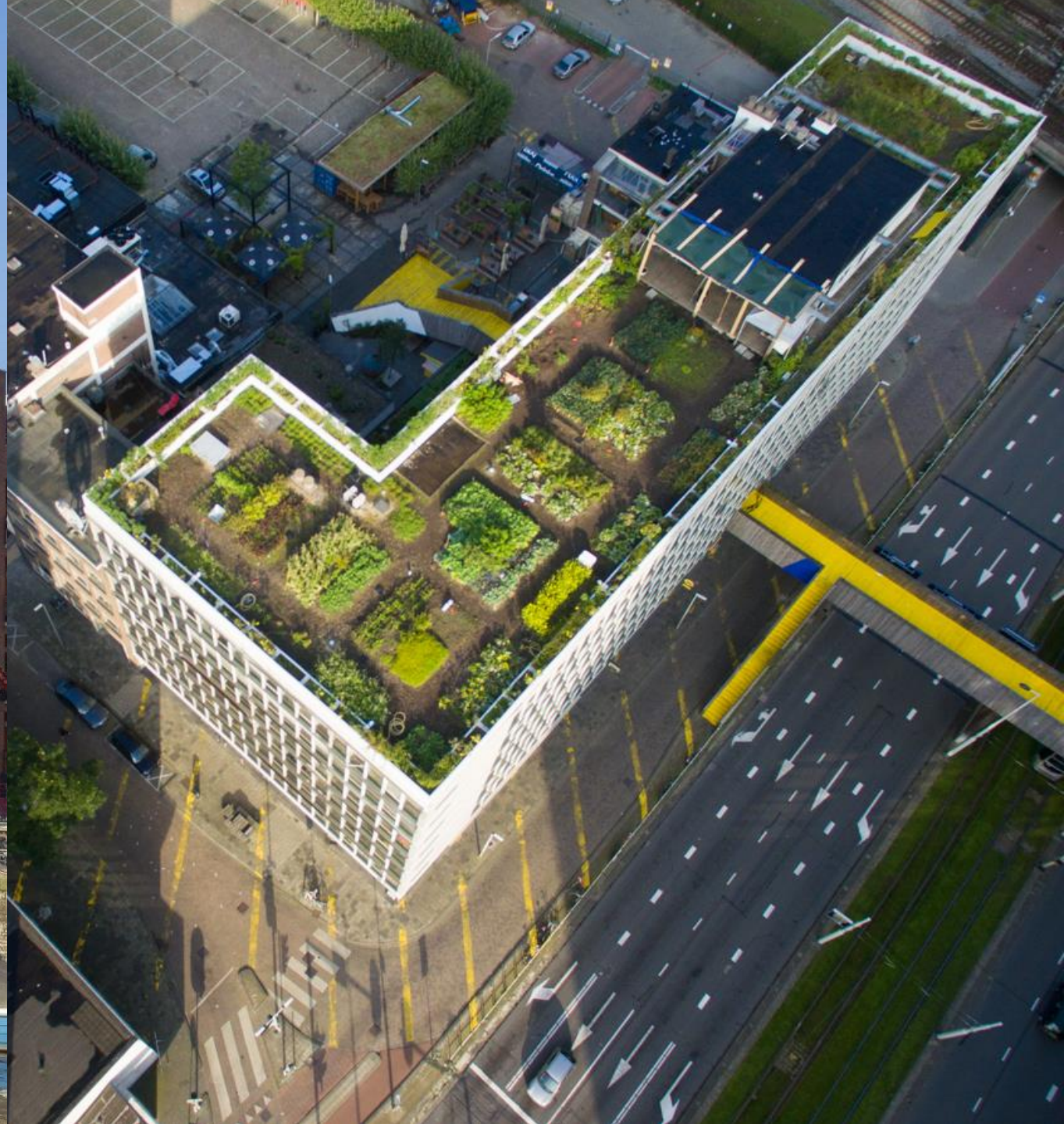

REFRAMING
STUDIO

Waarom staat er een ontwerper voor uw neus?

REFRAMING
STUDIO

Matali Crasset
Espace sonirique

Waarom staat er een ontwerper voor uw neus?

Onderzoek naar en verbeelden van een alternatieve werkelijkheid

Waarom staat er een ontwerper voor uw neus?

Onderzoek naar en verbeelden van een alternatieve werkelijkheid

Eindgebruikers (burgers en ambtenaren) voorzien van **handelingsperspectief** (nieuw beleid, diensten, producten, werkprocessen, etc.)

Maken van concrete
betekenisvolle output
voor de samenleving
geeft bestaansrecht aan
een organisatie

REFRAMING
STUDIO

Zhanna Kadyrova | Palianytsia

-
- De ene ontwerper is de andere niet

Een andere kijk op dingen

Identificatie met maatschappelijke waarden

Bieden van nieuwe handelingsmogelijkheden

Reframer = al de drie typen ontwerpers in een persoon verenigd

Andere kijk

Identificatie met maatschappelijke waarden

Nieuwe mogelijkheden

-
- **Waar moet een reframer mee om kunnen gaan?**

Een reframer moet zich kunnen verhouden tot
diep gewortelde complexe sociale constructen

Een reframer moet zich kunnen verhouden tot
diep gewortelde complexe sociale constructen

Een 'moralistische vinger' leidt niet
tot duurzame verandering in de samenleving

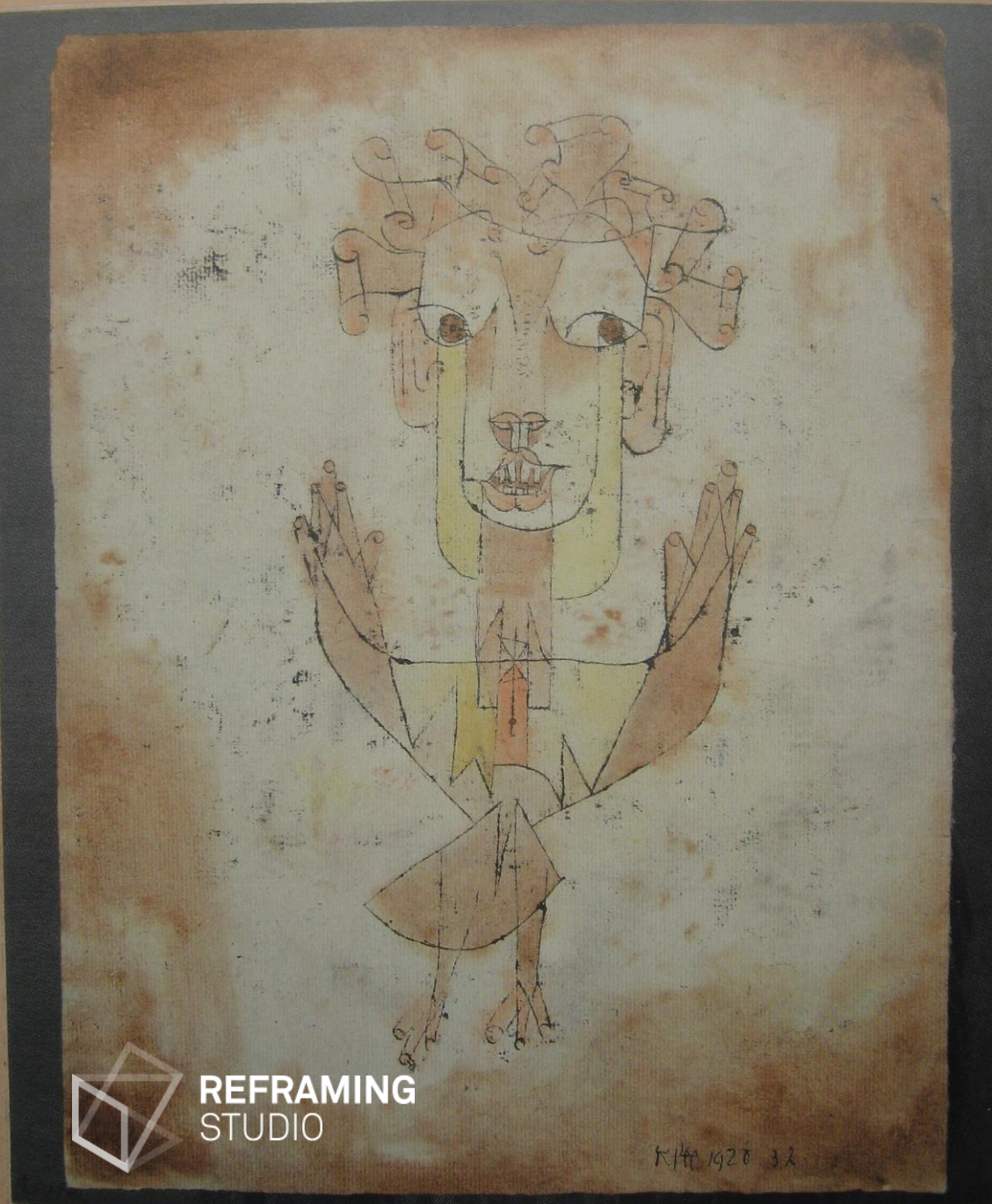
Een reframer moet zich kunnen verhouden tot
diep gewortelde complexe sociale constructen

Een 'moralistische vinger' leidt niet
tot duurzame verandering in de samenleving

“Iedereen onderschrijft
het belang van
goed informatiebeheer”

Een reframer moet zich verhouden tot
dat wat als vooruitgang gezien wordt,

tot
'dat wat we willen' i.p.v. 'dat wat we niet willen'

Paul Klee | Angelus Novus
Walter Benjamin | Über den Begriff der Geschichte

Q
16

Een reframer moet zich verhouden
tot de toekomst,
tot
de idee-implementatie tijds kloof

Een Reframer

Omarmt complexiteit

Richt zich op dat wat gewenst is te bereiken met de samenleving (en de overheid)

Ziet de toekomst als haar realiteit:
realiseren van toekomstbestendigheid,
vermijden van achterhaaldheid

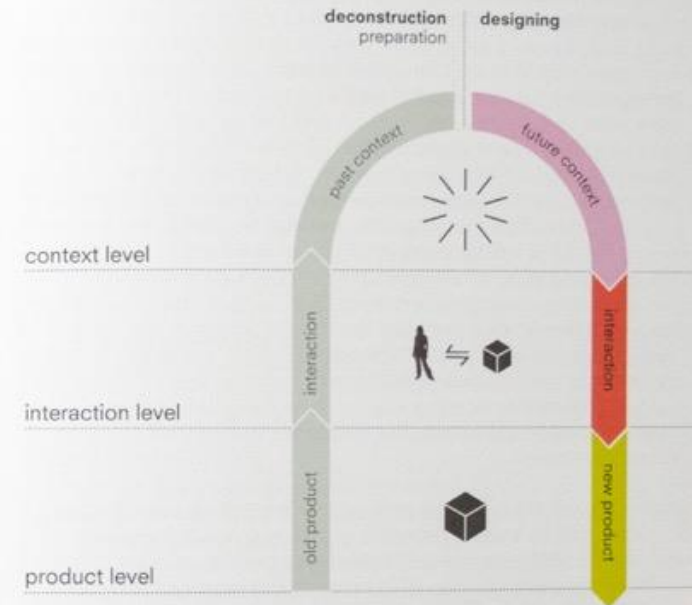

Reframers gebruiken een inzichtelijke innovatie-aanpak

An invitation to ViP
A model, and some playful practice

We understand that perhaps you may not immediately understand the value of ViP. In this chapter we invite you to experience what it has to offer. Our goal is to help you to feel comfortable with the ViP way of looking at the world, to see it somewhere you can feel at home, something to play around with. More importantly, we hope you understand, and experience, the way of thinking that ViP is derived from.

< 118 - ViP A model, and some playful practice

< 119 - An invitation to ViP

Three levels of description in the ViP model

Een Reframer: conclusie

Verbeeldt een alternatieve toekomstige samenleving

Geeft burgers en ambtenaren **handelingsperspectief** (nieuw beleid, diensten, producten, werkprocessen, etc.) zodat ze uitdrukking kunnen geven aan hun **actorschap** en kunnen **participeren** in het realiseren van een transitie van het nu naar een gedeelde wenselijke toekomst

Belang van Reframing voor de overheid

Hoe kunnen we **pro-actief** gaan handelen in relatie tot dat wat informatie in de toekomst voor de samenleving betekent en hoe willen we daarop inspelen? Hoe blijven we relevant?

Hoe kunnen we vermijden dat we achter de feiten aan (blijven) hollen?

Met welk 'nieuw brood'
blijft de overheid relevant
voor de samenleving?

Laat de samenleving dat
zo snel mogelijk 'proeven',
vermijd perfectionisme

REFRAMING
STUDIO

Zhanna Kadyrova | Palianytsia

Ik spreek u vanaf nu aan als reframer

Symposium Informatiebeheer in een wereld van data 5 oktober 2023

Kennisplatform Informatiehuishouding Overheden · KIA

Future Lab

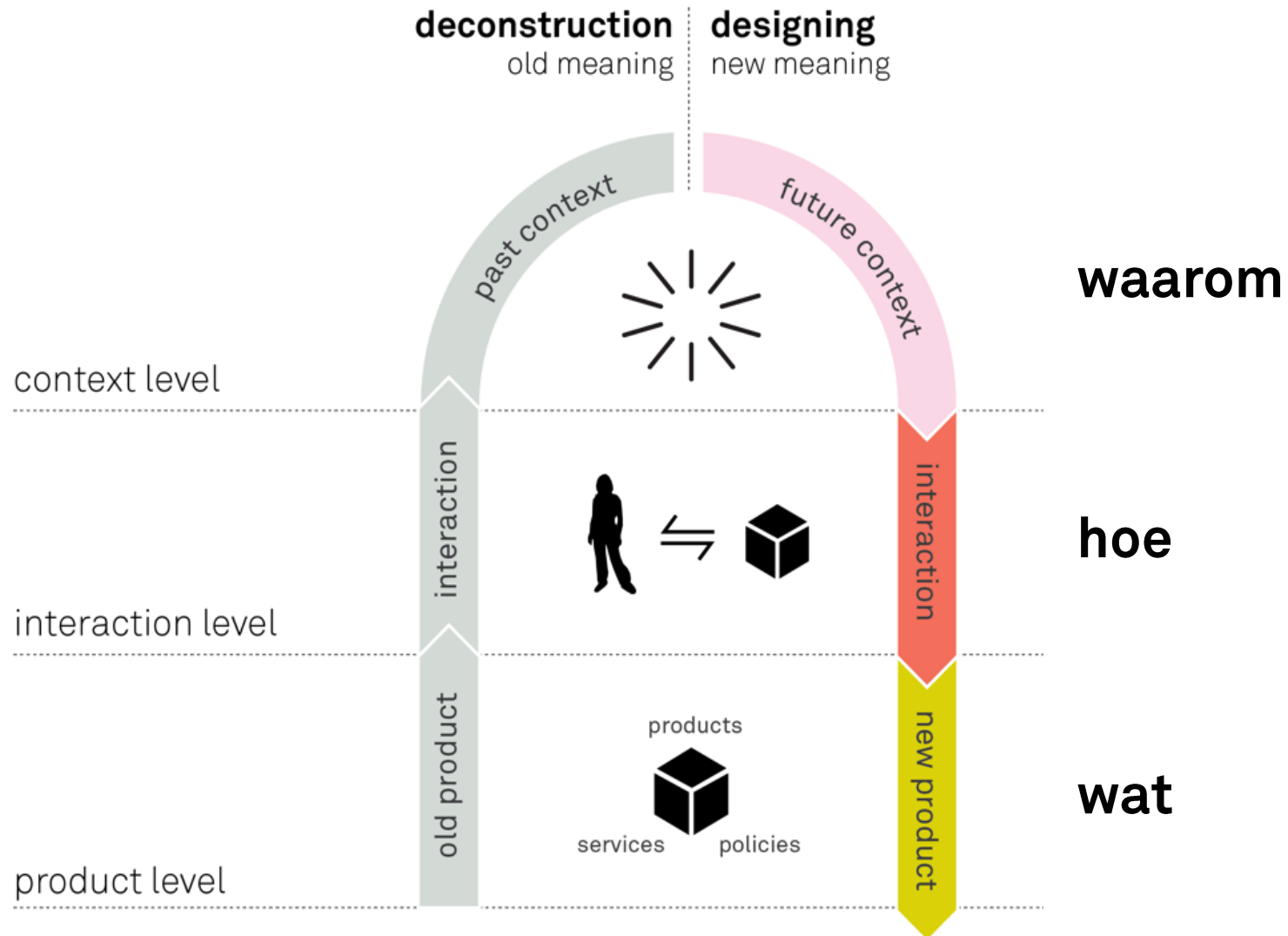
De informatiehuishouding van het Rijk in 2030

Femke de Boer, Sal van Dijk, Minke Dijkstra & Justus Tomlow

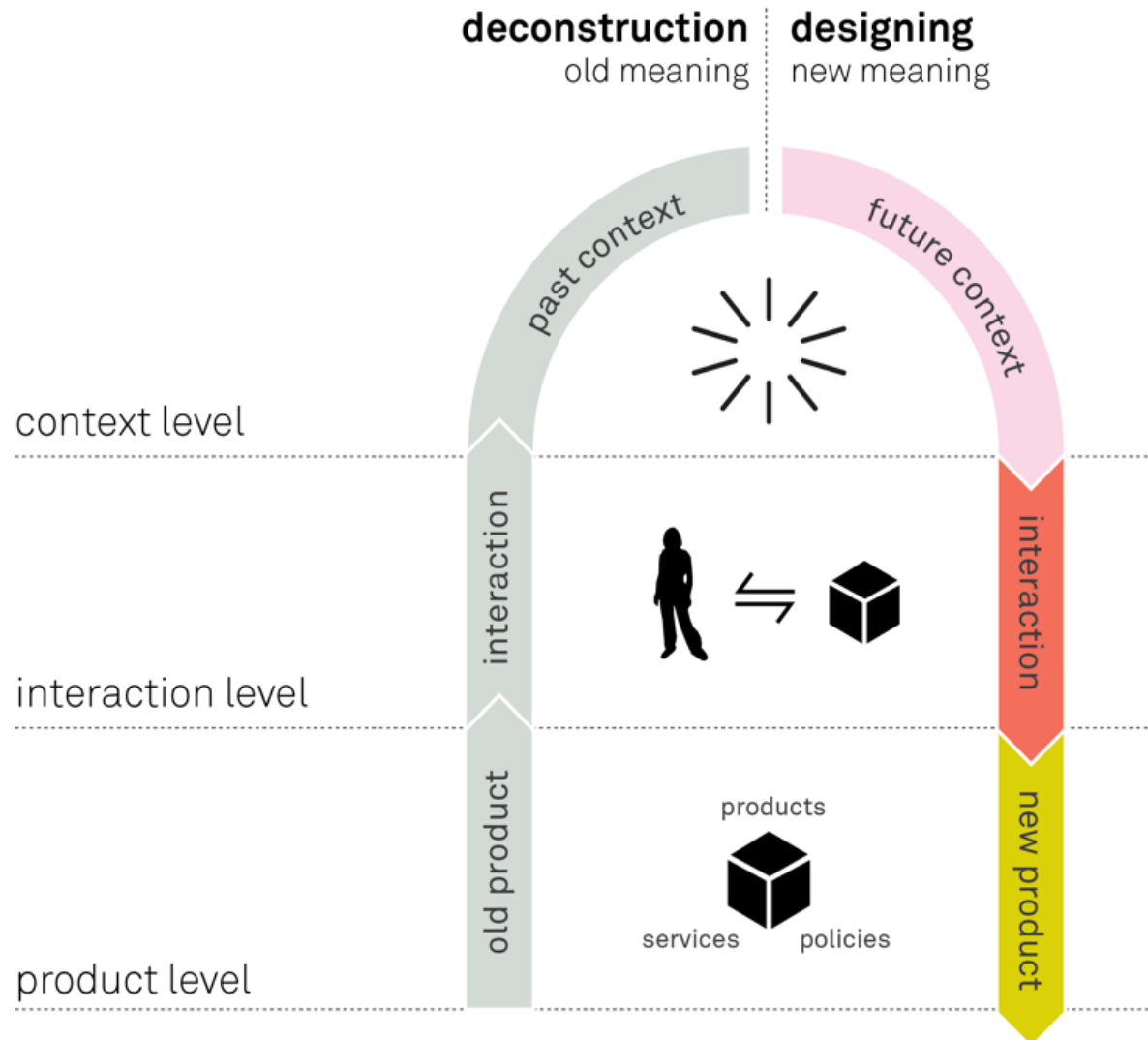
Prof. Matthijs van Dijk

Reframing aanpak

Reframing aanpak

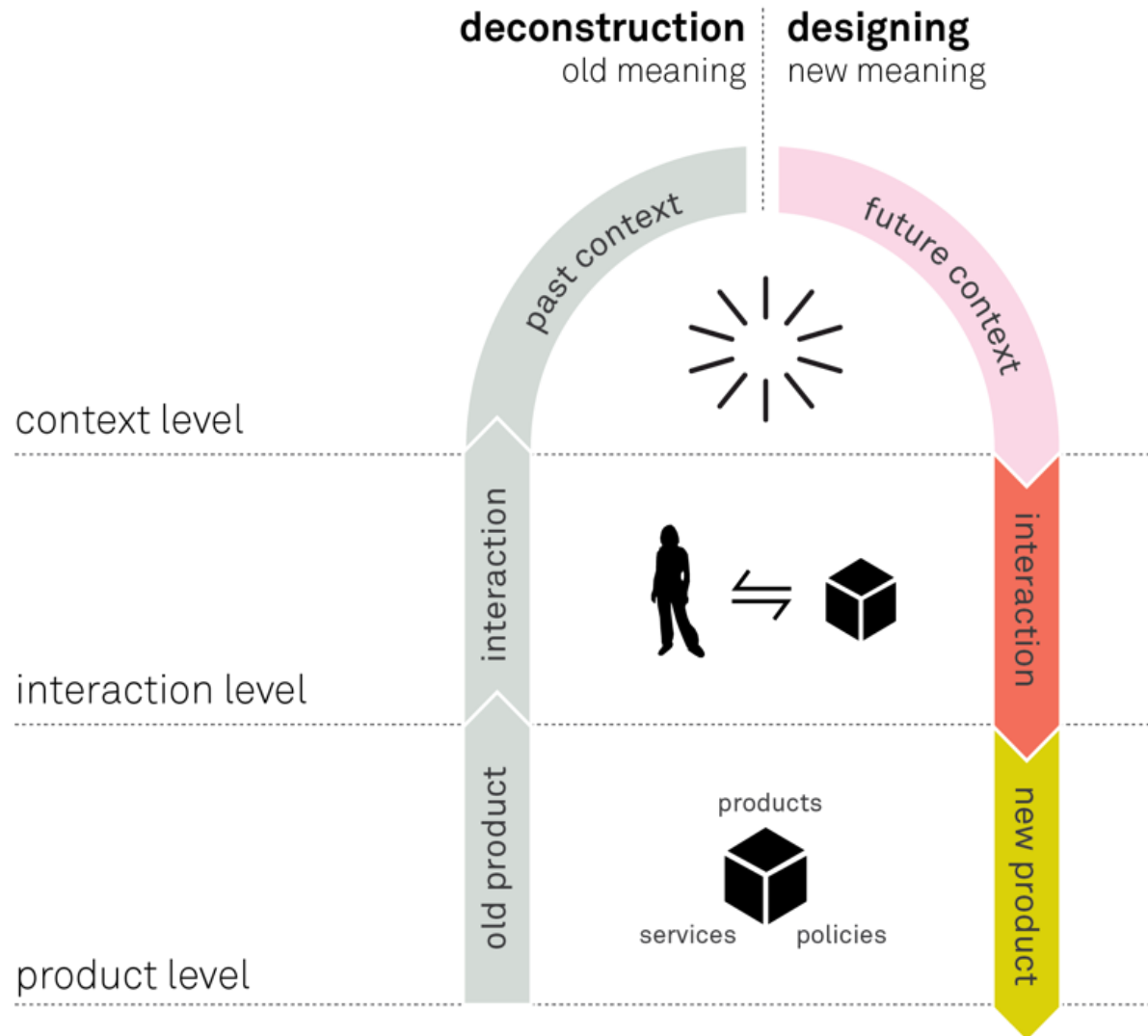
waarom informatie 2030

hoe

wat

Reframing aanpak

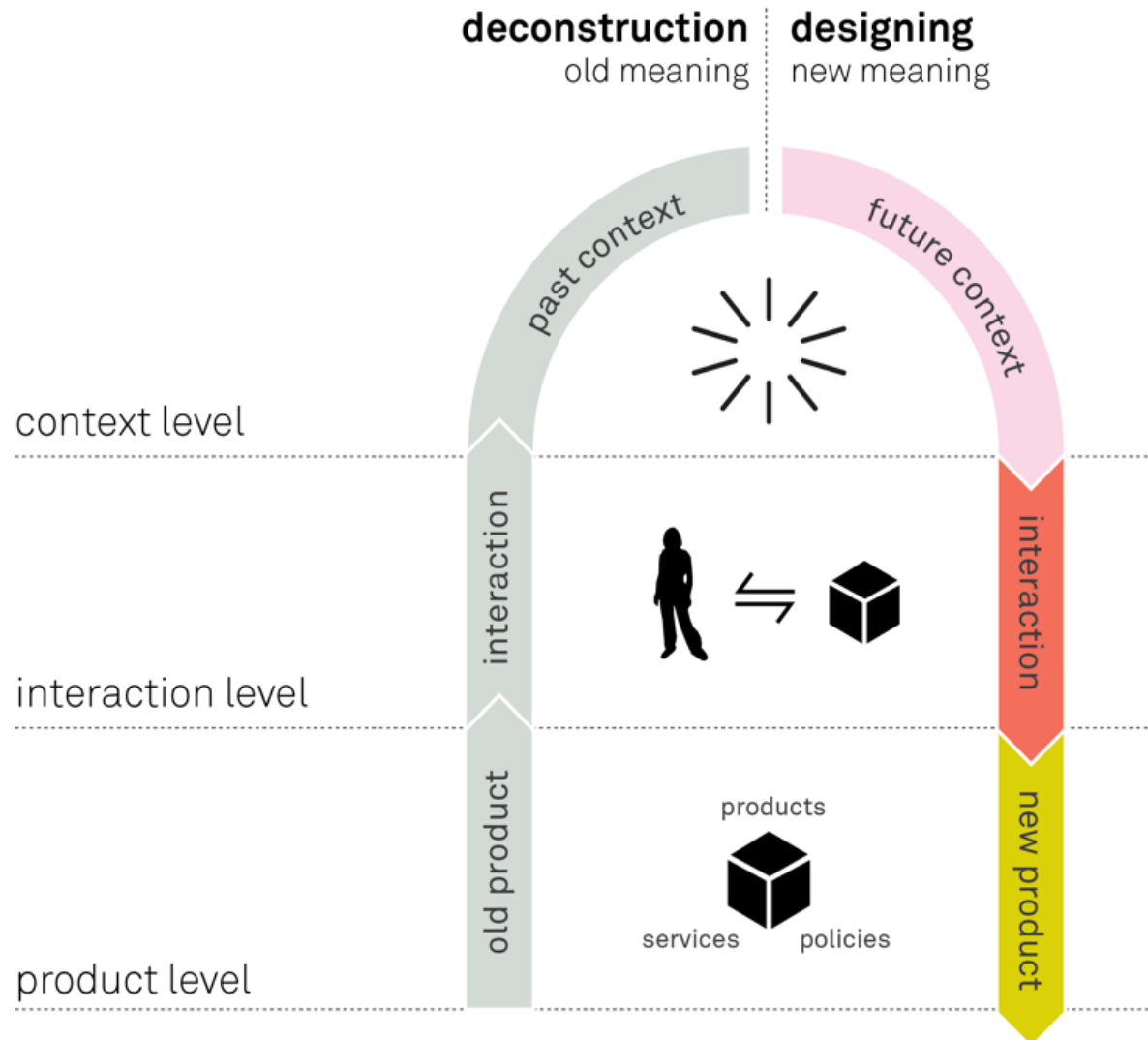

waarom informatie 2030 = Re-Frame

hoe

wat

Reframing aanpak

waarom informatie 2030

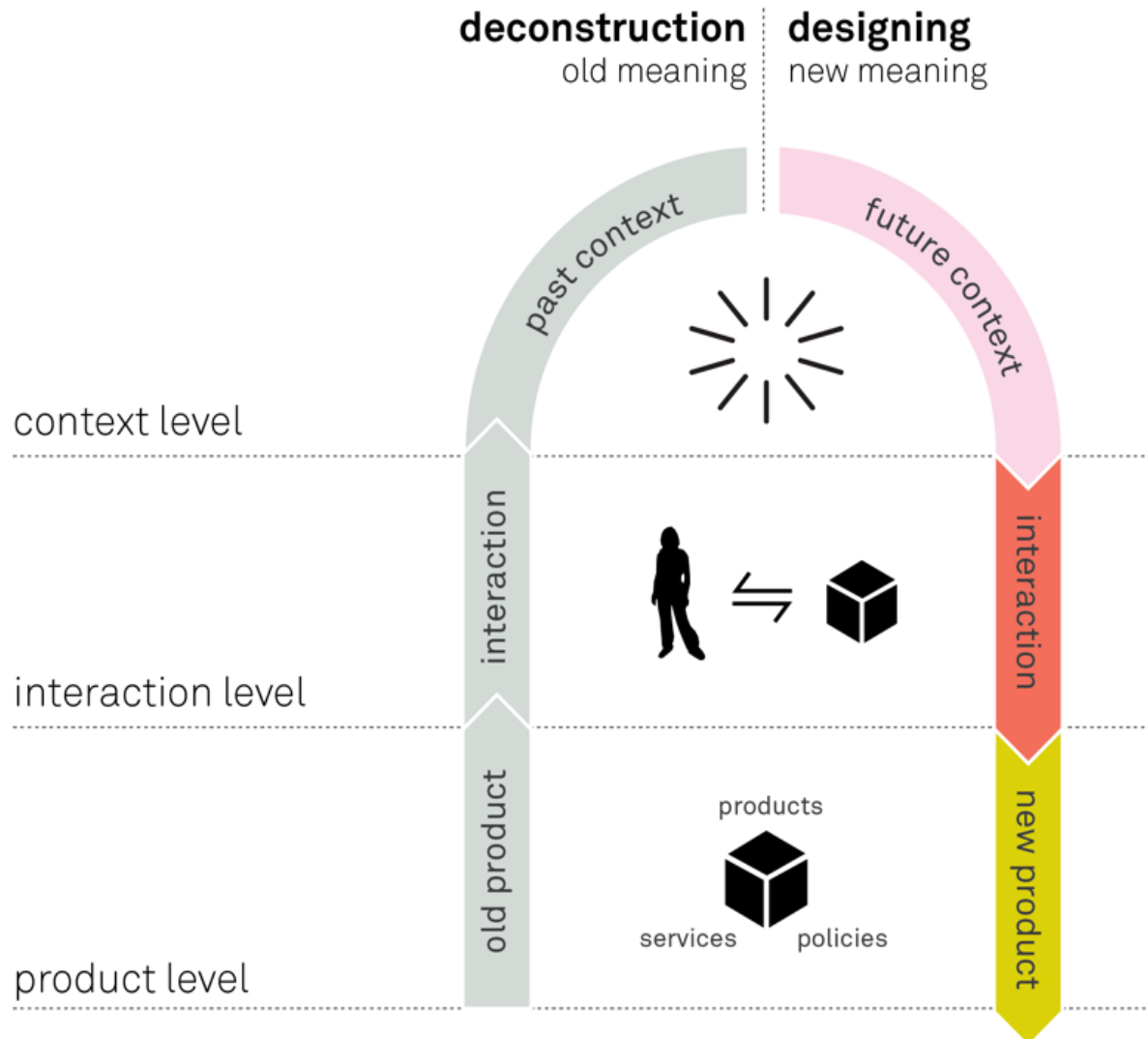
positie bepalen
(maatschappelijke waarden)

hoe

wat

Reframing aanpak

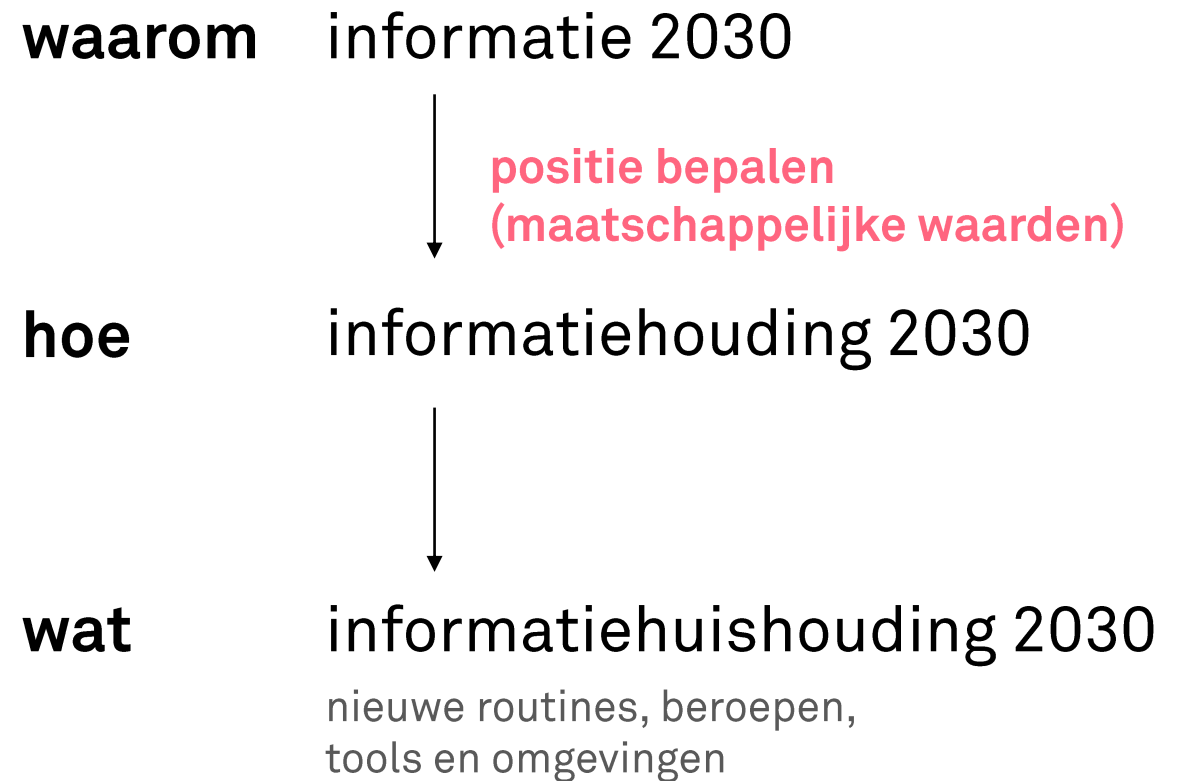
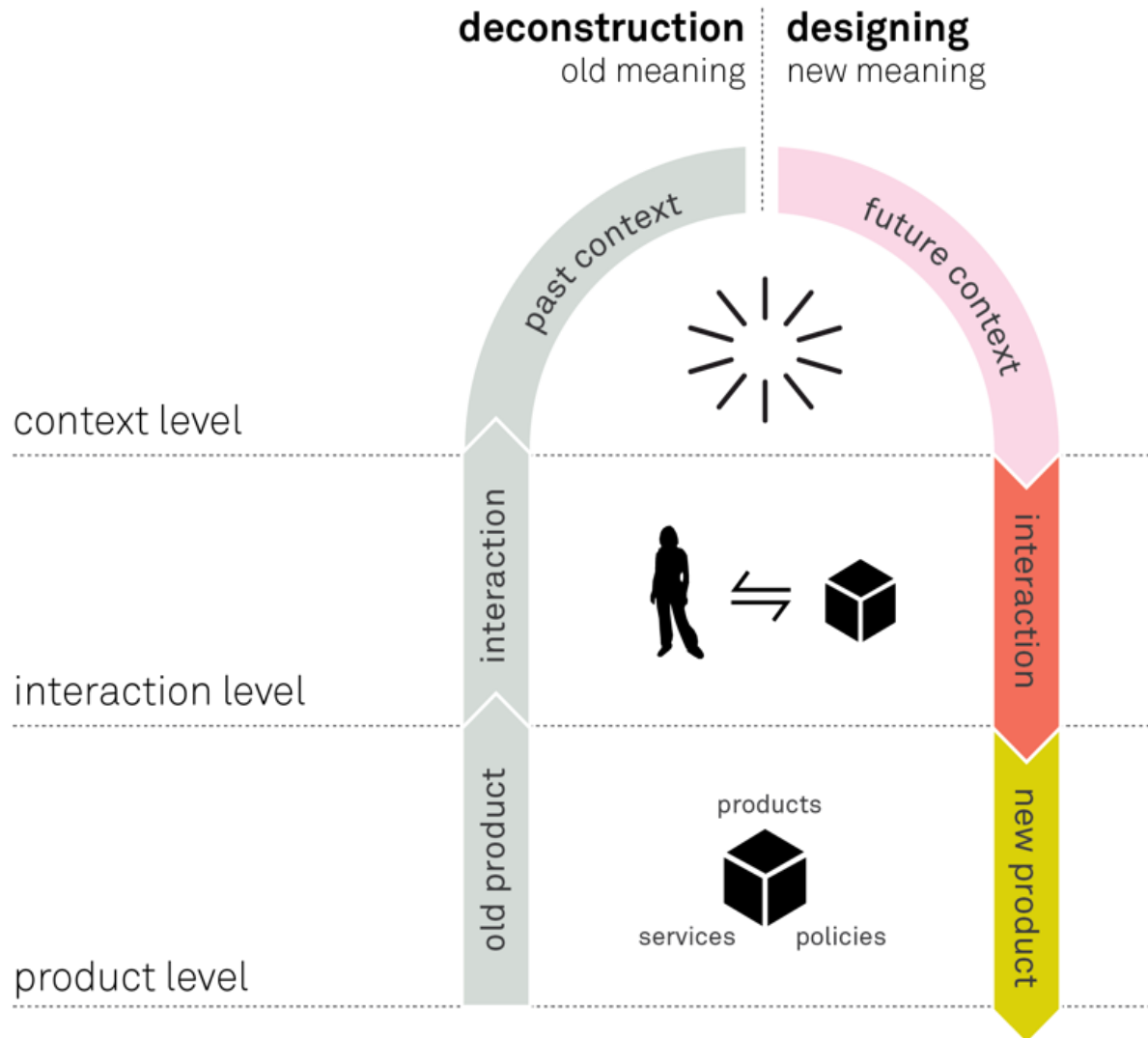
waarom informatie 2030

↓
positie bepalen
(maatschappelijke waarden)

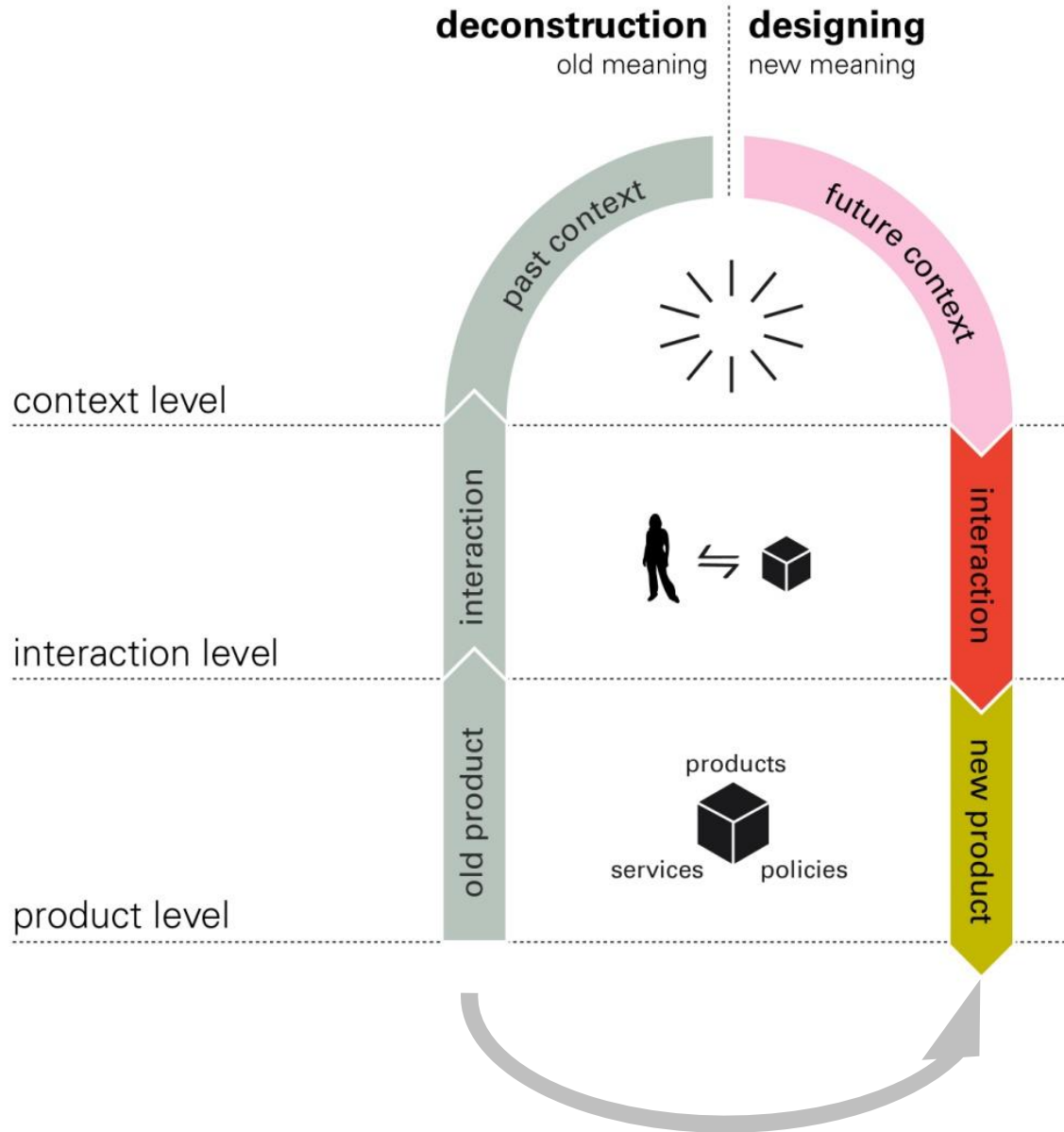
hoe informatiehouding 2030

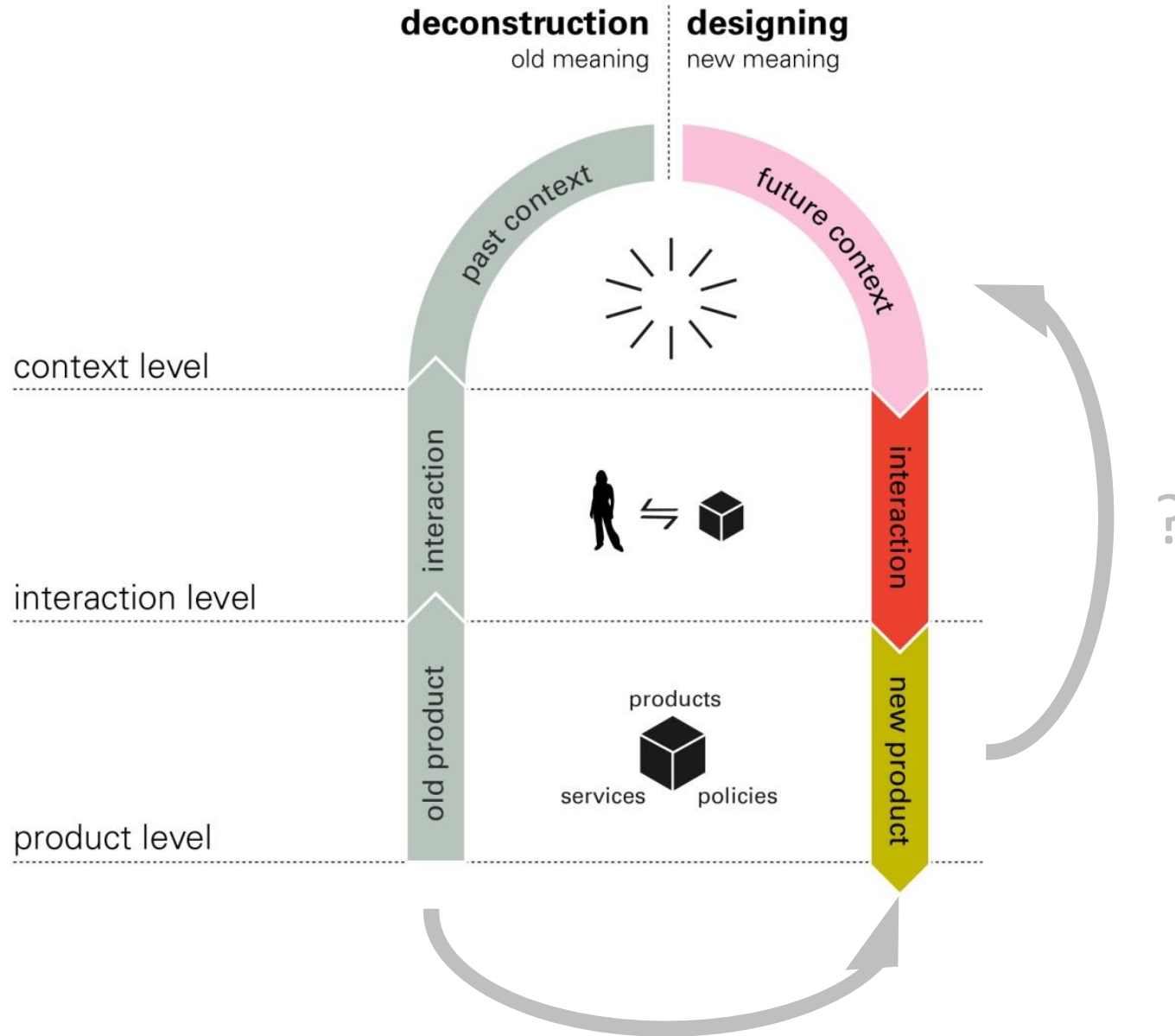
wat

Reframing aanpak

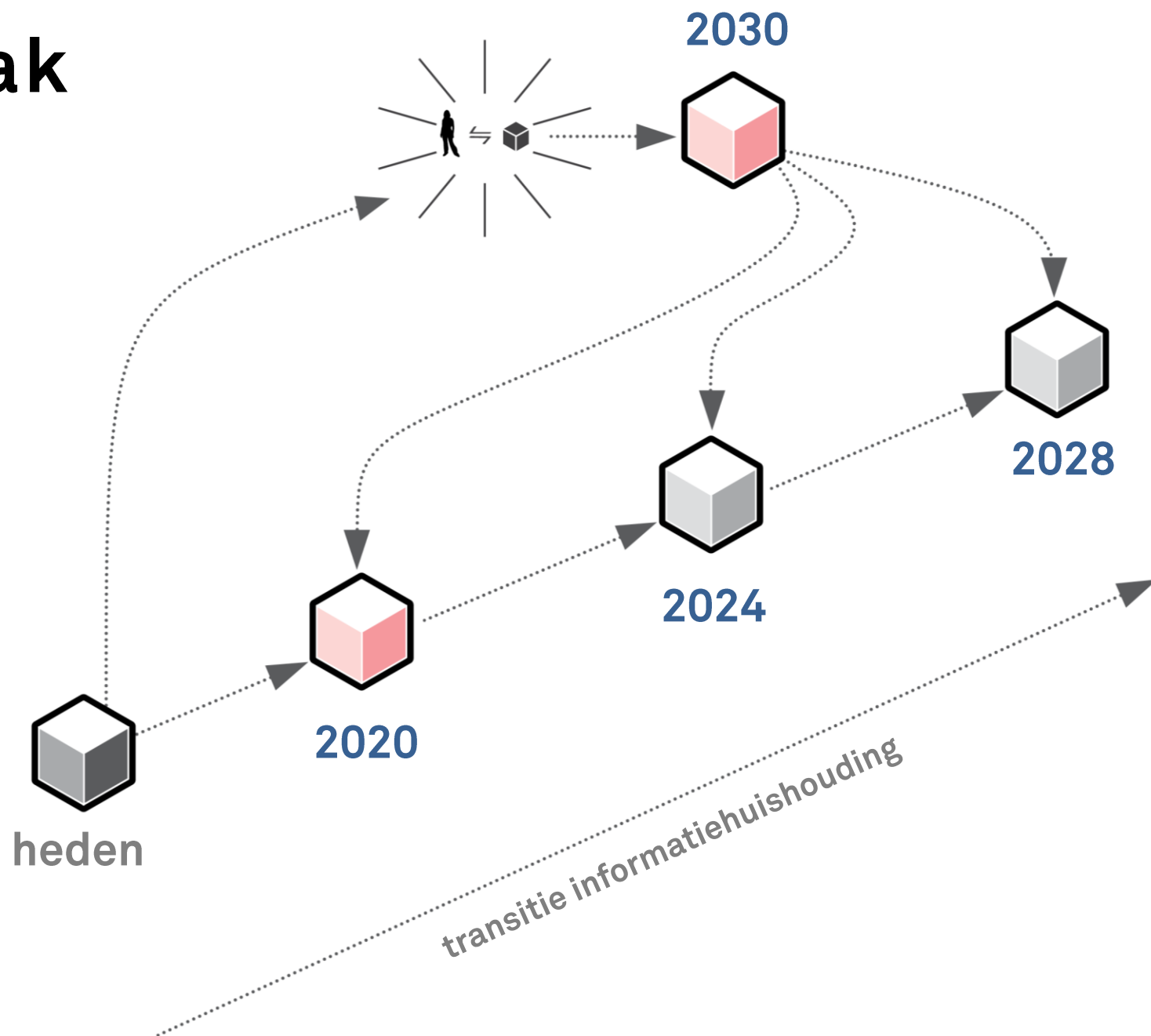

Reframing aanpak

Verbinden van het 'heden' met de toekomst

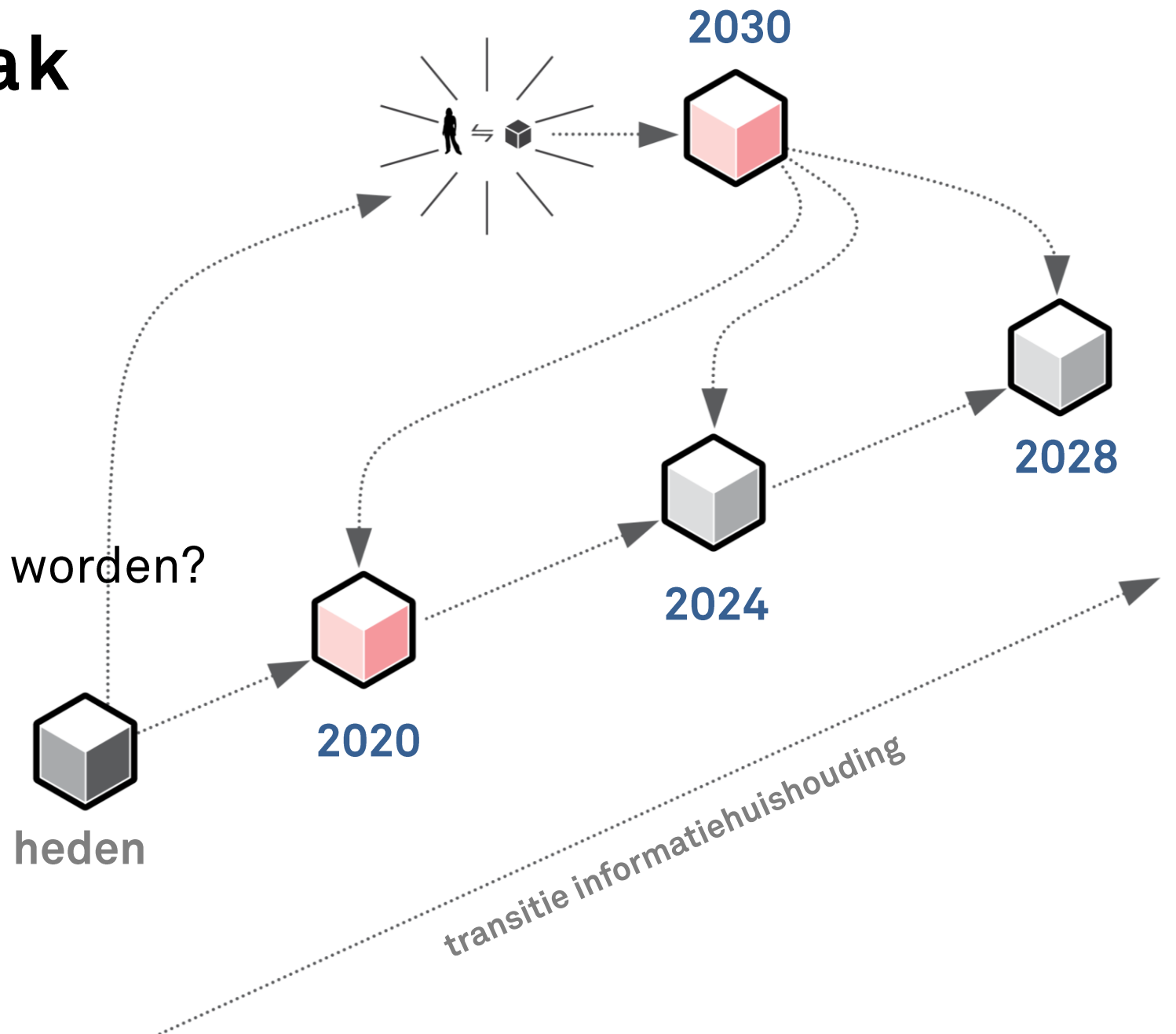
Reframing aanpak

Verbinden van het 'heden' met de toekomst

Wat is toekomstbestendig?

Waarmee stoppen?

Wat moet nieuw ontwikkeld worden?

een toekomstvisie op
informatie,
informatiehouding en
informatiehuishouding
van het Rijk in 2030

INFORMATIE 2030

hoe ziet de toekomstige samenleving
rondom informatie er in 2030 uit?

Complexiteit van de toekomstige samenleving uitgedrukt in toekomstige condities (interviews en literatuuronderzoek)

<p>Neuroplasticiteit <small>≡ DESCRIPTION</small> De hersenen zijn niet statisch. Ze kunnen zich ontwikkelen. Er</p>	<p>Neuroplasticiteit en... <small>≡ DESCRIPTION</small> Al voor de geboorte en tot aan je dood heb je</p>	<p>Ontwikkeling als int... <small>≡ DESCRIPTION</small> De ontwikkeling van je hersenen is een</p>	<p>Primitieve zekerhei... <small>≡ DESCRIPTION</small> Bepaalde informatieverwerkings</p>	<p>Gedigitaliseerd vert... <small>≡ DESCRIPTION</small> Omdat processen steeds minder kunnen bouwen op relaties</p>	<p>Veroniteit <small>≡ DESCRIPTION</small> Veiligheidssystemen zullen steeds meer overstappen op een</p>	<p>Verschuiving van v... <small>≡ DESCRIPTION</small> Meer en meer diensten worden gedreven door nieuwe</p>	<p>Open-mindedness i... <small>≡ DESCRIPTION</small> Je neemt vooral informatie op die past bij wat je al weet. Het</p>	<p>Sneller en meer toe... <small>≡ DESCRIPTION</small> Informatie werkt nu heel anders dan 10, 20, 50 jaar geleden.</p>	<p>Vastigheid verandert <small>≡ DESCRIPTION</small> Dingen waarvan we altijd dachten dat ze vaststonden:</p>	<p>Ego defence <small>≡ DESCRIPTION</small> Het mechanisme dat je denkt dat iets voor iedereen geldt,</p>	<p>Onrealistische verh... <small>≡ DESCRIPTION</small> Verhalen zijn effectieve informatiedragers,</p>	<p>Datarot <small>≡ DESCRIPTION</small> Een verandering van bestandsformaat kan tientallen jaren aan</p>
<p>It's not about the D... <small>≡ DESCRIPTION</small> The value of [quantitative analytics, the</p>	<p>To nemende hyper... <small>≡ DESCRIPTION</small> Het wordt het moeilijker</p>	<p>Waarheidscontinuum <small>≡ DESCRIPTION</small> zullen steeds meer moeten gaan denken in gradaties</p>	<p>Van document naar... <small>≡ DESCRIPTION</small> De werkwijze van de rijksoverheid verandert. Van een</p>	<p>Vertrouwen in de z... <small>≡ DESCRIPTION</small> Mensen zullen steeds meer vertrouwen krijgen dat de</p>	<p>Waarde origineel n... <small>≡ DESCRIPTION</small> Vroeger was er van een document maar één origineel, de</p>	<p>Breekbare digitale i... <small>≡ DESCRIPTION</small> Digitale informatie gaat gemakkelijk kapot en kan</p>	<p>Online informatie is... <small>≡ DESCRIPTION</small> Data online zetten vergroot niet alleen het bereik, maar</p>	<p>Smeuige koppen al... <small>≡ DESCRIPTION</small> Die kop speelt in op je genotsysteem. Vooral als het over</p>	<p>Informatiestress <small>≡ DESCRIPTION</small> Minder dan één derde van de mensen heeft de juiste</p>	<p>Slechte beslissinge... <small>≡ DESCRIPTION</small> Onze hersenmechanismen zijn niet meer</p>	<p>Mensenwerk <small>≡ DESCRIPTION</small> Een klein scala aan specialistische routineactiviteiten zal</p>	<p>Roulerende ambten... <small>≡ DESCRIPTION</small> Ambtenaren zullen steeds meer gaan rouleren tussen</p>
<p>Opengebre... <small>≡ DESCRIPTION</small> Door meer roulerende ambtenaren (die de duidelijke culturen die</p>	<p>Ambtsharen zullen... <small>≡ DESCRIPTION</small> samenwerken tussen</p>	<p>Interacties tussen... <small>≡ DESCRIPTION</small> gebaren door de</p>	<p>Plekken waar mens... <small>≡ DESCRIPTION</small> hun collega's aardig vinden en</p>	<p>Intermenselijk cont... <small>≡ DESCRIPTION</small> Voor de hersenen is het heel belangrijk om vertrouwen, interactie</p>	<p>Arbeid steeds mind... <small>≡ DESCRIPTION</small> De opmars van de technologie maakt dat Nederlandse</p>	<p>Flexwerkers, freela... <small>≡ DESCRIPTION</small> In de toekomst zal niet alleen het idee van 'een baan voor</p>	<p>De plaag van baan-... <small>≡ DESCRIPTION</small> De huidige arbeidsmarkt kent twee kwellingen die in</p>	<p>GIG economy <small>≡ DESCRIPTION</small> Of in het Nederlands de klusjes economie. Een economie waarin</p>	<p>Een nieuwe carrière... <small>≡ DESCRIPTION</small> De meeste mensen vinden een nieuwe baan via persoonlijke</p>	<p>De paradox van voo... <small>≡ DESCRIPTION</small> Terwijl we rijker en slimmer worden, groeit het risico op</p>	<p>De beroepsbevolkin... <small>≡ DESCRIPTION</small> De beroepsbevolking van de toekomst is ouder en in een</p>	<p>Technology will bri... <small>≡ DESCRIPTION</small> The gap between learning and doing, location of learning</p>
<p>Just in time (re... <small>≡ DESCRIPTION</small> Leren op afstand en on demand (de leger op het moment van</p>	<p>Het is bijna... <small>≡ DESCRIPTION</small> Het is bijna</p>	<p>Technologie onttrekt... <small>≡ DESCRIPTION</small> Technologie onttrekt</p>	<p>Mensen die zich h... <small>≡ DESCRIPTION</small> Mensen die zich h</p>	<p>Flexibele mindset a... <small>≡ DESCRIPTION</small> Als je in een omgeving opgroeit waar het normaal is</p>	<p>Black box algorithms <small>≡ DESCRIPTION</small> Most big data systems are black boxes where even the</p>	<p>I want to break free <small>≡ DESCRIPTION</small> Mensen zijn door de hele geschiedenis al op zoek naar vrijheid.</p>	<p>Focus op detail <small>≡ DESCRIPTION</small> Burgers en politici verwachten steeds meer gedetailleerde</p>	<p>Verwachting van vo... <small>≡ DESCRIPTION</small> Het publiek verwacht dat de informatie die de overheid beheert</p>	<p>Beleidsimpact testen <small>≡ DESCRIPTION</small> De ontwikkeling van AI brengt de mogelijkheid om</p>	<p>Wie vertrouwt een ... <small>≡ DESCRIPTION</small> De algoritmes van de informatiehuishoudin g hebben een hoog</p>	<p>Het noodlot is vindi... <small>≡ DESCRIPTION</small> Er zijn bepaalde zaken die je niet kunt beheersen. Het</p>	<p>Nieuwe digitale kloof <small>≡ DESCRIPTION</small> De oude digitale kloven lijken binnen afzienbare tijd</p>
<p>Het publiek wordt s... <small>≡ DESCRIPTION</small> Het publiek accepteert het steeds minder als er iets</p>	<p>De domesticatie va... <small>≡ DESCRIPTION</small> De vroegere christelijke strategie om met het noodlot</p>	<p>Increasing Cyber D... <small>≡ DESCRIPTION</small> The Fourth Industrial Revolution - extreme automation and</p>	<p>Democracy via free... <small>≡ DESCRIPTION</small> The link between freedom of speech and democracy</p>	<p>Global village <small>≡ DESCRIPTION</small> We leven steeds meer in een global village. Dit zorgt voor een</p>	<p>Euraziatische versc... <small>≡ DESCRIPTION</small> De geopolitieke verstandhouding van de EU zal t.o.v.</p>	<p>Lokaler internet <small>≡ DESCRIPTION</small> Het internet wordt steeds minder global, omdat steeds meer</p>	<p>Concurrenten voor ... <small>≡ DESCRIPTION</small> Als je als entiteit betere goederen en diensten kunt leveren</p>	<p>informatie = macht <small>≡ DESCRIPTION</small> Toegang tot informatie is toegang tot macht.</p>	<p>Rijkssoeverheid afhan... <small>≡ DESCRIPTION</small> Het handelen van de rijksoverheid is afhankelijk van wat er</p>	<p>Nederland is klein <small>≡ DESCRIPTION</small> Nederland is klein, en kan dus moeilijk eisen stellen aan grote ICT</p>	<p>Technologie beheer... <small>≡ DESCRIPTION</small> Wij gebruiken technologie om onze omgeving te</p>	<p>Morele schaamte d... <small>≡ DESCRIPTION</small> De essentie van moraliteit is het terugbetalen van je</p>
<p>Mensen zoeken bet... <small>≡ DESCRIPTION</small> Mensen zoeken werk wat voor hen betekenisvol voelt.</p>	<p>Verhaal van je werk <small>≡ DESCRIPTION</small> Mensen zoeken naar het verhaal van hun werk. Met dat verhaal</p>	<p>Ethische overheid <small>≡ DESCRIPTION</small> De verwachting is dat de staat de functie krijgt ethiek toe te</p>	<p>Microservices <small>≡ DESCRIPTION</small> Softwareontwikkeling richt zich meer en meer op het</p>	<p>De 3 ingrediënten v... <small>≡ DESCRIPTION</small> Intrinsieke motivatie wordt gevoerd door autonomie (het</p>	<p>Data-ambtenaren <small>≡ DESCRIPTION</small> Omdat het zwaartepunt van de informatiehuishoudin</p>	<p>Open of niet? <small>≡ DESCRIPTION</small> Er bestaat een belangentegenstelling over openheid van</p>	<p>Tech-savvy medew... <small>≡ DESCRIPTION</small> Mensen hebben steeds meer ervaring met</p>	<p>AI leest wetten <small>≡ DESCRIPTION</small> Wetteksten kunnen in de toekomst worden geïnterpreteerd door</p>	<p>Aanpassen aan 'do... <small>≡ DESCRIPTION</small> Taken outsourcen aan technologie betekent vaak dat mensen hun</p>	<p>Outsourcen aan alg... <small>≡ DESCRIPTION</small> Algoritmen vinden hun weg naar veel overheidsprocessen,</p>	<p>Geen algoritme voo... <small>≡ DESCRIPTION</small> Humaniteit, waardering, vertrouwen, dat kun</p>	<p>De val van de expert <small>≡ DESCRIPTION</small> Het internet verwelkomt iedereen in het gesprek. Een</p>
<p>Traditional press sti... <small>≡ DESCRIPTION</small> The study shows that stories published online (from the news</p>	<p>De commerciële pers <small>≡ DESCRIPTION</small> When it comes to who influences the press, from the 19th</p>	<p>Dalende democrati... <small>≡ DESCRIPTION</small> De democratie index daalt, zelfs in ontwikkelde</p>	<p>De genetwerkte vie... <small>≡ DESCRIPTION</small> The rising 'Networked Fourth Estate' as the set of practices,</p>	<p>Sentimentanalyse <small>≡ DESCRIPTION</small> Door te analyseren wat er speelt in de samenleving kun je</p>	<p>Burgers willen infor... <small>≡ DESCRIPTION</small> Burgers willen steeds sneller toegang tot informatie. Hier zijn</p>	<p>Neutraal archief is l... <small>≡ DESCRIPTION</small> Informatie zoeken bij een archief, in plaats van direct aanvragen</p>	<p>Tijdperk van voelen <small>≡ DESCRIPTION</small> We leven in het post-truth tijdperk. Dat betekent dat mensen</p>	<p>Public and commer... <small>≡ DESCRIPTION</small> Public and commercial networks are becoming</p>	<p>Function creep <small>≡ DESCRIPTION</small> It is difficult to know if data gathered with a certain purpose will</p>	<p>Je bent overal <small>≡ DESCRIPTION</small> Ondanks dat we maar op één plek tegelijk kunnen zijn is onze</p>	<p>Het digitale verlede... <small>≡ DESCRIPTION</small> Tijd in het digitale tijdperk is niet meer lineair, maar</p>	<p>Wetgeving gevoelig... <small>≡ DESCRIPTION</small> Combinaties van databases met daarin niet-gevoelige data</p>
<p>Digitale data moeilij... <small>≡ DESCRIPTION</small> Door digitalisering is data steeds moeilijker te vernietigen</p>	<p>Automatisch classific... <small>≡ DESCRIPTION</small> AI kan steeds gemakkelijker allerlei vormen van data zelf</p>	<p>Dubbelhartige over... <small>≡ DESCRIPTION</small> De overheid is verantwoordelijk voor het aanbieden van</p>	<p>De kracht van het d... <small>≡ DESCRIPTION</small> Door digitalisering worden activiteiten als gamen en kopen</p>	<p>Meelezen schaadt ... <small>≡ DESCRIPTION</small> Het gevolg van het massaal monitoren van lezen - zoals</p>	<p>Privacy beïnvloed j... <small>≡ DESCRIPTION</small> Net als dat roken ook over meeroken gaat, is privacy iets waar</p>	<p>Informatie-assymm... <small>≡ DESCRIPTION</small> Er is in toenemende mate sprake van een informatie-</p>	<p>Big Data Getting Bi... <small>≡ DESCRIPTION</small> Digital data usage globally is doubling every two years. The</p>	<p>Turbulente informat... <small>≡ DESCRIPTION</small> Het vloeien van informatiestromen - en de controle ervan</p>	<p>Plaats- en tijdsanaf... <small>≡ DESCRIPTION</small> Computertechnologie heeft er voor gezorgd dat werknemers</p>	<p>Kennis is maar bep... <small>≡ DESCRIPTION</small> Door de opkomst van nieuwe technologieën voldoet een</p>	<p>Overheid verliest in... <small>≡ DESCRIPTION</small> We komen uit een periode dat de overheid en de politie</p>	<p>Record continuum: ... <small>≡ DESCRIPTION</small> Het concept 'record continuum' wordt steeds meer</p>
<p>Informatie wordt st... <small>≡ DESCRIPTION</small> Omdat de informatie zelf na het aanmaken nog kan veranderen</p>	<p>Impliciete kennis <small>≡ DESCRIPTION</small> Veel kennis zit in de hoofden van mensen en is daarom niet</p>	<p>Choice architecture <small>≡ DESCRIPTION</small> People are all susceptible to biases. The way choices are</p>	<p>Context biases our ... <small>≡ DESCRIPTION</small> Contextual information biases our preferences.</p>	<p>Werkpatronen niet ... <small>≡ DESCRIPTION</small> De moderne verwachting dat werknemers door de</p>	<p>Meer informatiekana... <small>≡ DESCRIPTION</small> Niet alleen de hoeveelheid data die de rijksoverheid</p>	<p>Weg van de minste ... <small>≡ DESCRIPTION</small> Mensen pakken de meest gebruiksvriendelijke</p>						

140 contextfactoren > 12 super-condities

Gebruik van informatie

instrumenteel

INFORMATIE ALS GRONDSTOF

Instrumenteel gebruik verwijst naar informatie in de uitvoering van beleid van de overheid. Data en algoritmen spelen hierin een steeds belangrijkere rol.

3 algoritmes aan de macht

conceptueel

INFORMATIE ALS VERHAAL

Conceptueel gebruik verwijst naar informatie in de ontwikkeling en reconstructie van beleid. Elk beleid is te zien als een verhaal, als het resultaat van een redenering.

2 waarheid en polarisatie

9 radicale transparantie

relationeel

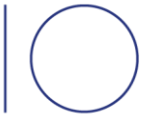
INFORMATIE ALS OMGANGSVORM

Relationeel gebruik verwijst naar wijze waarop informatie mede vorm geeft aan omgangsvormen tussen burgers en de overheid.

4 surveillance samenleving

5 digitale soevereiniteit

Perspectief op tijd

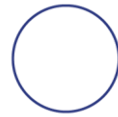

reflecteren

ORIENTATIE OP VERLEDEN

Informatie uit het verleden dient bijvoorbeeld als **bewijs**, om **verantwoording af te leggen** of is onderdeel van ons erfgoed.

- 1 alles is informatie
- 8 digitaal minimalisme

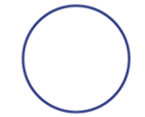

reageren

ORIENTATIE OP HEDEN

Informatie die betrekking heeft op het heden en de korte termijn heeft bijvoorbeeld als doel de huidige status te beschrijven om hierop de kunnen reageren.

- 7 gevecht om aandacht
- 11 iedereen journalist

vooruitkijken

ORIENTATIE OP TOEKOMST

Om vooruit te kijken is informatie nodig die betrekking heeft over een grotere tijdshorizon. Het gaat hierbij niet om verantwoordingsinformatie maar om ontwikkelinformatie.

- 10 datazwermen

2 0 3 0

Nieuw frame

Gebruik van informatie

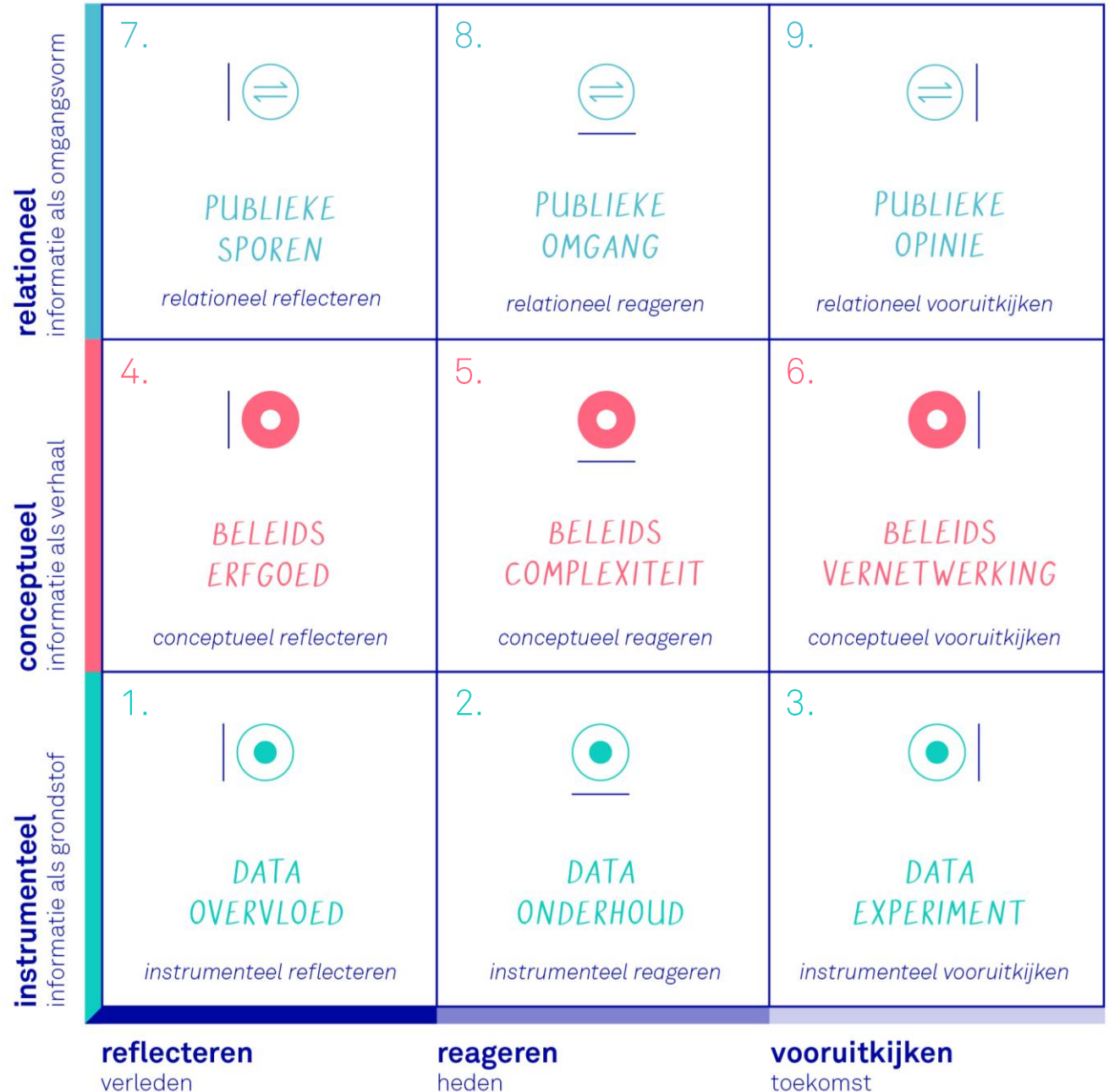
x

Perspectief op tijd

=

9 verschillende betekenissen van informatie voor het Rijk in relatie tot de samenleving van 2030

Ze doen er alle 9 toe!

INFORMATIEHOUDING 2030

vanuit welke houding (en onderliggende waarden)
kan en moet het Rijk omgaan met informatie?

2 0 3 0

Nieuw frame

9 verschillende opgaven/doelen rondom informatiebeheer van het Rijk in 2030

De overheid heeft de opdracht ze allemaal te adresseren

Is strategisch instrument:

Wat doen we al wel?

Waar moeten we mee stoppen?

Wat moeten we gaan ontwikkelen?

relatieeel informatie als omgangsvorm	7. Publieke sporen Doel: Kunnen borgen van informatie-rechten en privacy van burgers.	8. Publieke omgang Doel: Kunnen zorgen dat alle burgers hun weg kunnen vinden in overheidssystemen.	9. Publieke opinie Doel: Kunnen borgen van betrouwbare informatie in democratisch proces.
	4. Beleidserfgoed Doel: Kunnen vergroten van lerend en reflecterend vermogen van de overheid.	5. Beleidscomplexiteit Doel: Kunnen borgen dat beleid inzichtelijk, traceerbaar en verdedigbaar is.	6. Beleidvernetwerking Doel: Kunnen organiseren van informatie rondom vraagstukken.
	1. Dataovervloed Doel: Kunnen reconstrueren van context en samenhang.	2. Dataonderhoud Doel: Kunnen doorgronden van kwaliteit en representativiteit van data.	3. Dataexperiment Doel: Kunnen ontwikkelen van waardegedreven instrumenten.
instrumenteel informatie als grondstof	reflecteren verleden	reageren heden	voortkijken toekomst

2 0 3 0

Nieuw frame

Even een testje:

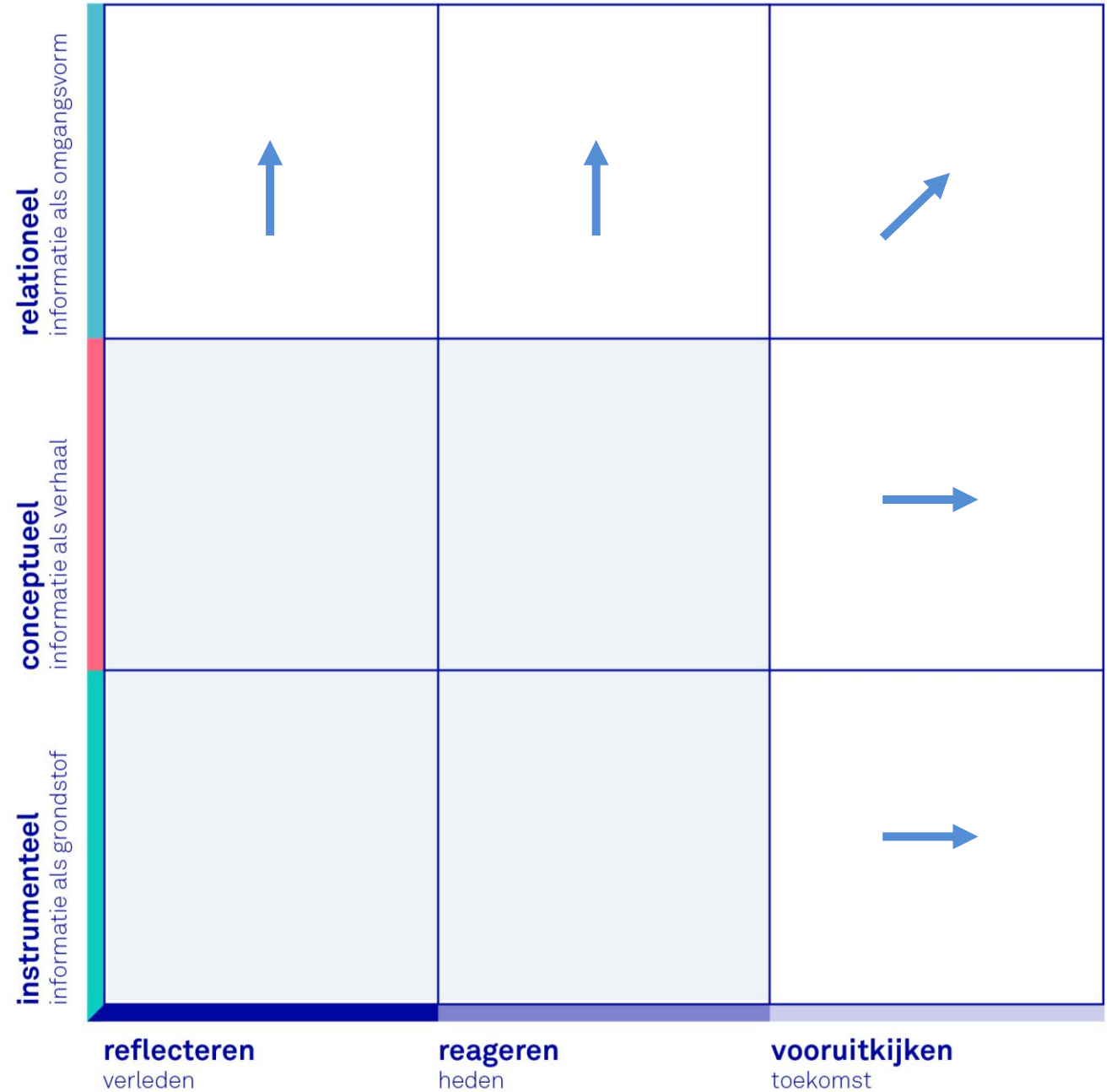
Stel u begint met een keuze voor een 'representatie van uw huidige werk' in relatie tot de 2 dimensies, waar komt u dan uit in het model?

Waar kunt u, het zwaartepunt van, uw huidige werk in het model plotten?

relationeel informatie als omgangsvorm	7. Publieke sporen Doel: Kunnen borgen van informatie-rechten en privacy van burgers.	8. Publieke omgang Doel: Kunnen zorgen dat alle burgers hun weg kunnen vinden in overheidssystemen.	9. Publieke opinie Doel: Kunnen borgen van betrouwbare informatie in democratisch proces.
	4. Beleidserfgoed Doel: Kunnen vergroten van lerend en reflecterend vermogen van de overheid.	5. Beleidscomplexiteit Doel: Kunnen borgen dat beleid inzichtelijk, traceerbaar en verdedigbaar is.	6. Beleidvernetwerking Doel: Kunnen organiseren van informatie rondom vraagstukken.
	1. Dataovervloed Doel: Kunnen reconstrueren van context en samenhang.	2. Dataonderhoud Doel: Kunnen doorgronden van kwaliteit en representativiteit van data.	3. Dataexperiment Doel: Kunnen ontwikkelen van waardegedreven instrumenten.
instrumenteel informatie als grondstof	reflecteren verleden	reageren heden	voorkijken toekomst

2 0 3 0

Nieuw frame

INFORMATIEHUISHOUDING 2030

welke tools, omgevingen, beroepen en routines
geven invulling aan de gewenste
informatiehouding in 2030?

Ideeontwikkeling

publieke omgang

beleidsrfgoed

data experiment

idee 7 : omgeving

digitale quarantaine omgeving

De digitale quarantaine omgeving is een aparte digitale omgeving waar iedereen kan experimenteren met nieuwe manieren van informatie gebruiken en vormgeven.

hoe werkt het?

Deze omgeving is toegankelijk voor iedereen. Een onderdeel van deze omgeving is bijvoorbeeld een schaduwsite waar iedereen de interfaces van het systeem kan aanpassen naar eigen voorkeur. Hetzelfde gebeurt veel in de gameindustrie: een 'mod' in de gameindustrie is een aanpassing of uitbreiding van een computerspel waarbij bijvoorbeeld de omgeving wordt veranderd of extra objecten of personages worden toegevoegd. Mods worden vaak niet ontwikkeld door de makers van het oorspronkelijke spel, maar door fanatieke spelers. Ook rondom de quarantaine omgeving kan na verloop van tijd een community van experts ontstaan.

waarom?

Er is veel kennis in de samenleving die kan bijdragen aan verbetering van de informatiehuishouding. De ontwikkelingen van externe experts kunnen worden gezien als dryruns, voordat een herontwerp voor het grote publiek toegankelijk wordt.

idee 8 : omgeving

ontwikkeldata

Ontwikkeldata is een modus waarin medewerkers data en informatie kunnen zien en bewerken die normaal niet zichtbaar is. Een laag bovenop de reguliere werkomgeving die alleen met bepaalde bevoegdheden kan worden blootgelegd.

hoe werkt het?

Tijdens ontwikkelprocessen kan bepaalde data of informatie gelabeld worden als ontwikkeldata of ontwikkelinformatie. Die is vervolgens alleen maar zichtbaar in de ontwikkelomgeving. Dit geeft medewerkers meer vrijheid om te innoveren. Wanneer de ontwikkeling is afgerond kan de ontwikkeldata worden omgezet in 'normale' data.

waarom?

Ambtenaren zijn voorzichtig en willen dingen alleen opslaan of delen als ze 'af' zijn. Dit zit innovatie in de weg. Het is belangrijk dat de overheid een grens gaat onderscheiden tussen 'normale' data en data en informatie die bedoelt is om mee te ontwikkelen.

idee 9 : beroep

data prototyper

Als data prototyper onderzoek je de consequenties van datagedreven werken en complexe algoritmen door te experimenteren en te leren van prototypen alvorens interventies los te laten in de echte wereld.

hoe werkt het?

Door te bouwen en te testen leert de dataprototyper steeds meer over hoe nieuwe technologieën kunnen aansluiten bij de publieke waarden die de overheid nastreeft. In samenwerking met een interdisciplinair team probeert de dataprototyper implicaties van complexe algoritmes te begrijpen. De dataprototyper kent design thinking skills en ziet fouten als de opmaat naar een volgende release - digitale toepassingen zijn immers nooit af. Zo wordt het lerend vermogen van de overheid vergroot.

waarom?

De intelligente systemen van 2030 zullen excelleren in het verwerken van data, identificeren van patronen en het maken van prognoses voor de toekomst. De dataprototyper waarborgt dat deze nieuwe technologie in lijn zijn met de publieke waarden die het Rijk nastreeft.

ief

in of haar 18e verjaardag een ee mogen werken aan het teken dat ze samen met alle le op die dag geboren zijn n en beschrijvingen kunnen maken datum.

en archief wat door burgers wordt in. Het is een nieuwe, wiki-achtige venop het nationaal archief ligt en ief verwijst. Het functioneert ook als doordat burgers meegenomen worden arschap over het verhaal en het deze manier zorg je er ook voor dat het an veel verschillende perspectieven.

er. Hoe we reflecteren op ons (steeds meer verschillende manieren worden alle Nederlanders bij an veel verschillende perspectieven.

idee 12 : routine willekeur in de ochtend

Ambtenaren kunnen zich abonneren op thema's en krijgen vervolgens met enige regelmaat stukken uit het archief die historische context bieden of die nieuwe ontwikkelingen beschrijven.

hoe werkt het?

Je kunt je abonneren op beleidslijnen of bepaalde thema's. Dan krijg je periodiek een willekeurig stuk binnen uit de geschiedenis van dat thema. Het stuk toont ook de waarde die het toen had voor de samenleving en verschillende perspectieven uit het verleden op het desbetreffende stuk. Er worden ook stukken rondgestuurd over nieuwe ontwikkelingen. Dit gebeurt bijvoorbeeld elke keer als je in de ochtend je computer opstart of als je een nieuw tabblad opent in je browser.

waarom?

Waar je bij een ouderwets papieren archief nog de kans hebt uit puur toeval nieuwe dingen te ontdekken, is dat bij een digitaal archief een stuk moeilijker. De omvang is simpelweg te groot. De structuur is ingericht op gericht zoeken en laat dus geen serendipiteit toe.

ist

ervaringsdeskundigen, geeft over hoe de overheid met de mmuniceren. Niemand weet r zelf waar hij of zij tegenaan t het Rijk.

kundigen is een diverse groep van dige ondernemers tot mensen dsmarkt. Ze zijn tijdens het rsmarkt bij het vormgeving van en burger en werken nauw samen prototypen en geven bijvoorbeeld k onduidelijk is of wanneer ze en. Maar ze kunnen ook zelf met 'ingen of nieuwe projecten.

gers in het ontwikkelproces in kan beter rekening worden rsiteit aan burgers en ontstaat antwoordelijkheid.

idee 24 : tool allesloket

Het Allesloket is een overheidsloket waar je met al je vragen terecht kan. Die vragen kunnen typische overheidsvragen zijn, maar dat hoeft niet. Op die manier voelt de burger zich erkend en herkend door de overheid en leert het Rijk met welk soort vragen burgers zitten. Daar kan de informatiehuishouding vervolgens op worden toegespitst.

hoe werkt het?

Het overheidsloket is een tekstveld waar je alles in kunt vragen. Over je belastingen, maar ook over je kapotte televisie. Aan de andere kant zitten algoritmes die je kunnen helpen met simpele vragen, maar ook menselijke ambtenaren.

waarom?

De overheid bestaat uit veel verschillende departementen en organisaties. Voor de burger is dit wel eens ingewikkeld. Die ziet de overheid vaak als één geheel. Als die burger dan een vraag heeft kan het onduidelijk zijn waar ze die kan stellen. De communicatie met de burger is ook vaak gefragmenteerd, gehuld in ambtelijke taal en ingewikkelde regels. Ook wordt de relatie tussen burger en overheid steeds digitaal, wat sommige burgers dreigt uit te sluiten van deelname.

2030

Nieuw frame

9 nieuwe beroepen voor 2030

relationeel informatie als omgangsvorm	 7. VERHAALHALER	 8. VERBEELDDENKER	 9. RIJKSSCENARIST
conceptueel informatie als verhaal	 4. BELEIDSARCHEOLOG	 5. BELEIDS BIOGRAAF	 6. ZWERMFACILITATOR
instrumenteel informatie als grondstof	 1. DIGIMINIMALIST	 2. DATAHOUDER	 3. DATAPROTOTYPER
	reflecteren verleden	reageren heden	voortkijken toekomst

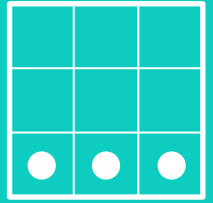
2030

Nieuw frame

3 beroepen voor 2030 op de diagonaal als voorbeeld

instrumenteel

INFORMATIE ALS GRONDSTOF

1. DATAOVERVLOED

INSTRUMENTEEL REFLECTEREN

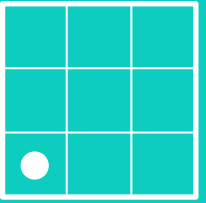
In 2030 wordt steeds meer informatie automatisch ergens opgeslagen. Kenniswerkers raken steeds meer gewend aan automatische backups en time machines. Digitale informatie neemt bovendien fysiek weinig ruimte in waardoor het gevoelde belang van het bewust selecteren en archiveren van informatie verdwijnt. Maar door overarchivering kunnen verhalen moeilijker te reconstrueren zijn.

WAARDEN

ZORGVULDIGHEID

ORDELIJKHEID

RECHTSZEKERHEID

”De betrouwbaarheid van informatie van de overheid is een fundament van onze rechtsstaat.”

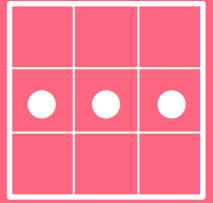
Arie Slob

digiminimalist

als digiminimalist bij het rijk help je kenniswerkers op een doelbewuste manier om te gaan met digitale overvloed en een opgeruimde geest

conceptueel

INFORMATIE ALS VERHAAL

5. BELEIDSCOMPLEXITEIT

CONCEPTUEEL REAGEREN

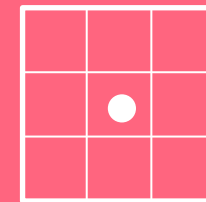
Eén van de belangrijkste doelen van informatiehuishouding is beleid traceerbaar en verdedigbaar maken. In dit proces hebben alle betrokkenen echter steeds sterker het gevoel overladen te worden met informatie terwijl zij tegelijkertijd het gevoel hebben de complexiteit niet te kunnen overzien.

WAARDEN

TRANSPARANTIE

OPENHARTIGHEID

VERANTWOORDING

**”Drowning in information, but
starving for knowledge.”**

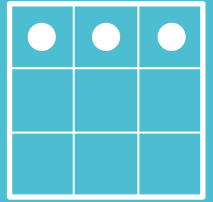
www.technologyandsociety.org

beleidsbiograaf

als beleidsbiograaf volg je de ontwikkeling van nieuw beleid van conceptie tot implementatie en leg je het op een heldere manier vast

relationeel

INFORMATIE ALS OMGANGSVORM

9. PUBLIEKE OPINIE

RELATIONEEL VOORUITKIJKEN

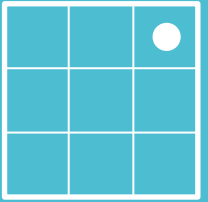
Een goede informatiehuishouding vervult een spilfunctie in een democratie. De mate waarin burgers mee kunnen doen aan het democratisch proces hangt samen met hun mogelijkheden om informatie over de wereld te bevatten en daar ideeën over te vormen. Er zijn steeds grotere zorgen over de invloed die digitalisering heeft op het functioneren van de democratie.

WAARDEN

ONPARTIJDIGHEID

DIALOOG

TEGENKRACHT

“Door het ontbreken van debat grijpt politiek vaak te laat in. Daardoor voelen burgers zich overvallen.”

Herman Tjeenk Willink

PUBLIEKE OPINIE

VACATURE 2030

rijksscenaarist

als rijksscenaarist maak je de grote verhalen voor de toekomst inleefbaar in verhalen, zodat mensen in staat zijn zich een oordeel te vormen

2030

Nieuw frame

Nog een vraagje:

Terugdenkend aan waar u uw werk geplot heeft, zou u van positie willen veranderen, gepaster bij de rol van uw organisatie binnen de samenleving?

Zo ja, dat heeft natuurlijk implicaties voor hoe u met informatiebeheer in de toekomst wilt omgaan en de tools daarvoor benodigd.

relationeel informatie als omgangsvorm	 7. VERHAALHALER	 8. VERBEELDDENKER	 9. RIJKSSCENARIST
conceptueel informatie als verhaal	 4. BELEIDSARCHEOLOOG	 5. BELEIDS BIOGRAAF	 6. ZWERMFACILITATOR
instrumenteel informatie als grondstof	 1. DIGIMINIMALIST	 2. DATAHOUDER	 3. DATAPROTOTYPER
	reflecteren verleden	reageren heden	voortkijken toekomst

relatieel informatie als omgangsvorm	 PUBLIEKE SPOREN <i>relatieel reflecteren</i>	 PUBLIEKE ONGANG <i>relatieel reageren</i>	 PUBLIEKE OPINIE <i>relatieel vooruitkijken</i>
	 BELEIDS ERFGOED <i>conceptueel reflecteren</i>	 BELEIDS COMPLEXITEIT <i>conceptueel reageren</i>	 BELEIDS VERNETWERKING <i>conceptueel vooruitkijken</i>
	 DATA OVERVLOED <i>instrumenteel reflecteren</i>	 DATA ONDERHOUD <i>instrumenteel reageren</i>	 DATA EXPERIMENT <i>instrumenteel vooruitkijken</i>
	reflecteren verleden	reageren heden	vooruitkijken toekomst

2.1 INFORMATIEHOUDINGEN 2030

In de omgang met informatie kan het Rijk verschillende houdingen aannemen. Deze informatiehoudingen hebben betrekking op verschillende manieren van omgang en waardering van informatie. Bij elke informatiehouding hoort een andere rol en betekenis van overheidsinformatie voor de samenleving. Bij elke mogelijke houding horen bovendien bepaalde vaardigheden van de ambtenaar van 2030.

toekomstige uitdagingen

Aan de hand van het nieuwe frame zijn de verschillende mogelijke informatiehoudingen van het Rijk in 2030 te duiden. In elk veld wordt allereerst beschreven welke uitdagingen er in de toekomstige context zullen ontstaan ten aanzien van een bepaald gebruik van informatie. Zo zal het handmatig filteren en selecteren van informatie steeds meer als bureaucratische last worden ervaren.

publieke waarden onder druk

Vervolgens wordt beschreven welke publieke waarden hierdoor onder druk kunnen komen te staan. Zo kan door onzorgvuldige overarchivering de samenhang tussen informatie steeds moeilijker te achterhalen zijn waardoor de waarde van authenticiteit onder druk kan komen te staan.

gewenste informatiehouding in 2030

Vervolgens wordt beschreven wat de gewenste informatiehouding van het Rijk in 2030 zou moeten zijn om vanuit belangrijke publieke waarden om te gaan met informatie. Voor elk veld is bovendien een mogelijke vacature voor 2030 ontworpen. De toekomstige vacature is een metafoor voor een mogelijke gewenste informatiehouding van het Rijk in 2030 vanuit de leidende waarden die bij elk veld beschreven staan.

Martin Jansen